

Vedlegg 1

DISKUSJONSNOTAT TIL SPØRSMÅLET OM EMNESSTRUKTUREN PÅ 4. STUDIEÅR

7. semester, som omfatter JUS4211 (sivilprosess, straffeprosess og strafferett), er uten tvil et veldig travelt semester. I egenskap av vervet studieårsansvarlig for 4. studieår har jeg i en periode vært av den oppfatning at strukturen på dette semesteret i sin nåværende utforming ikke er optimal. At dette også er mange studenter mening fremgår tydelig av den studentundersøkelse som ligger til grunn for den periodiske evalueringen av emnet som ble gjennomført høsten 2017. JUS4211 oppfattes som et svært krevende emne med mye pensum og mye undervisning over en relativt kort periode. Omfanget av den mengde stoff som forventes behandlet på JUS4211 er omfattende. I tillegg er balansen sammenlignet med 8. semestret er ujevn; mens 7. semestret inneholder tre tunge fag, inneholder 8. semesteret et obligatorisk emne (JUS4111), og et semi-obligatorisk emne og et valgfag. Hverken det obligatoriske emnet eller det semi-obligatoriske emne består av såkalte rettsdogmatiske fag, som fremstår som tyngst for mange av studentene, både modnings- og læringsmessig. Jeg mener det er åpenbart at arbeidsbelastningen er større på 7. semesteret.

Gjeldende ordning har også ringvirkninger for eksamen, som har vært et sentralt kritikkpunkt fra studentenes side i flere år. Eksamen oppfattes som meget krevende og JUS4211 er det emnet på rettsstudiet som har flest gjentak. Et problem er også at mange studenter velger å utsette JUS4211 til våsemesteret ettersom dette er lenger enn høstsemesteret. Dette skaper ubalanse mellom semestrene (tall for eksamensmøtte fordeler seg slik på høst og vår: høst 2016 - 268, vår 2017 - 335, høst 2017 - 233 og vår 2018 - 308). Omfanget av de tre store fagene på JUS4211 innebærer i tillegg at det på en seks timers eksamen ikke er tilnærmet mulig med «full» eksaminering av hvert fag. Oppgaveutvalget må derfor gjøre et valg om hvilket fag som skal eksamineres. Det er imidlertid neppe optimalt at et fag som studentene har arbeidet inngående med i lang tid ikke blir gjenstand for eksaminering. At studentene deler dette synspunktet fremgår også tydelig av studentundersøkelsen som ble gjort 2017. Etter min mening bør utgangspunktet være at studentene prøves i samtlige fag til hver eksamen.

Spørsmålet er da om noe kan gjøres for å forbedre situasjonen. Det er ikke hensiktsmessig å vurdere eventuelle endringer i studiestruktur som omfatter de øvrige studieårene. Derimot er det innenfor fullmakten til studieårsansvarlig å se over emnestrukturen på sitt studieår, dvs. på 7. og 8. semester. Eventuelle endringer bør imidlertid i siste hånd besluttes av PMR.

Høsten 2017 (10.10.2017) skrev jeg et preliminært forslag som gjaldt muligheten for en omstrukturering av fagene på 4. studieår. Det sentrale formålet med en eventuell slik re-allokering ville være å lette opp noe på arbeidsbelastningen på 7. semester. Utgangspunktet var å skille ut et av de store fagene på JUS4211 og flytte til 8. semester, og deretter flytte et av de mindre fagene på 8. semester til 7. semester. Etter en preliminær høring med de fagmiljøer som nærmest ville bli berørt av forslaget ble det opprinnelige notatet oppdatert og noe omarbeidet. Det er dette omarbeidede notat som foreligger her. I notatet drøftes bare studieårets struktur, ikke allokeringen av studiepoeng mellom emnene.

Med den bakgrunn som ble skissert i det opprinnelige forslaget oppstår spørsmålet: hvilket fag bør flyttes fra JUS4211. Svaret er ikke opplagt. Det ville være mulig (i) å flytte ut strafferetten, og behandle sivil- og straffeprosessen sammen. Det ville også være mulig (ii) å flytte sivilprosessen, men beholde strafferetten og straffeprosessen. Alternativt (iii) kan også sivilprosessen og strafferetten beholdes, mens straffeprosessen flyttes.

Det er ulike meninger om hvilke av disse fagene som bør undervises i sammenheng for å oppnå best mulig synergieffekt. Noen mener at sivil- og straffeprosess bør undervises sammen, mens andre mener at det faller mer naturlig å undervise strafferett sammen med straffeprosess.

Å undervise sivilprosess og straffeprosess i sammenheng slik at sivilprosess undervises først har den fordel at flere alminnelige prosessrettslige spørsmål, relevante for begge fagene, kan presenteres før straffeprosessundervisningen innledes. På den andre side er det at det foreligger enkelte likheter mellom sivilprosess og straffeprosess i seg selv ikke nødvendigvis et argument for å knytte fagene sammen undervisningsmessig. Det kan de facto av pedagogiske grunner være fordelaktig å holde disse fagene fra hverandre for å unngå sammenblanding av regelsett og systemer. Det finnes derimot gode grunner å undervise sivilprosess før straffeprosessen, ettersom enkelte tematiske der er felles for begge områdene. Samtidig finnes det gode grunner å behandle strafferetten før straffeprosessen, ettersom straffeprosessens primære formål er å realisere den materielle strafferetten og de straffeprosessuelle reglene knytter sterkt an til denne.

Etter en god del overveielser har jeg landet på følgende standpunkt. Det er etter min mening viktig å holde fast ved utgangspunktet at strafferetten bør undervises før straffeprosessen. Ettersom straffeprosessens primære formål er å realisere den materielle strafferetten får disse reglene altså nok mest mening etter at studentene har gjennomgått undervisningen i strafferett. Denne oppfatningen deles av fagmiljøet i strafferett og straffeprosessrett. Det fremstår også viktig at sivilprosess undervises før straffeprosess.

Dette innebærer at alternativ *ii* og *iii* begge er tentativt mulige. Sammenhengen mellom sivilprosess og strafferett er imidlertid ikke veldig store, og denne kombinasjon synes dermed mindre optimal. Også i dag undervises sivilprosess og straffeprosess rimelig frittstående fra hverandre. Alternativ *ii*, dvs. å flytte ut sivilprosess fra JUS4211, synes mot denne bakgrunn å ha de beste grunnene for seg. Dette ville innebære at strafferett og straffeprosessrett undervises på samme semester, mens sivilprosess undervises et annet semester.

I sammenhengen kan nevnes at dekanatet ved det juridiske fakultet ved UiB i sitt diskusjonsnotat (8.12.2017) om reform av studieordningen i alle de tre alternativ som drøftes også har koblet sammen strafferett og straffeprosessrett på samme semester på 4. studieår, og skilt ut sivilprosessretten til 3. studieår.

I lys av gjeldende struktur skulle en slik re-allokering innebære at sivilprosess flyttes til 8. semesteret, mens et av fagene på 8. semesteret flyttes til 7. semesteret. Ulempene med dette ville imidlertid være blant annet at en del generelle prosessrettslige spørsmål som behandles i sivilprosessemnet skulle behandles først etter at de straffeprosessrettslige reglene har blitt behandlet. I tillegg kan en del valgfag på 8. semesteret forutsette prosessrettskjennskap, f.eks. rettslig bevisteori (JUS5501) og konkurs- og panterett (JUS5820).

En mulighet ville være å la 7. og 8. semesteret delvis å bytte plass med hverandre slik at sivilprosess blir igjen på 7. semesteret og straffe- og straffeprosessrett flyttes til 8. semesteret. Dette ville innebære at to av de emner som nå undervises på 8. semesteret flyttes til 7. semesteret for å undervises sammen med sivilprosess, mens straffe- og straffeprosessretten flyttes til 8. semesteret for å undervises sammen med et av semesterets «gamle» emner. Slik ville hvert semester fortsatt være 30 sp, samtidig som sivilprosess fortsatt undervises før strafferett og straffeprosessretten. De ulemper som ble pekt på kan dermed unngås.

Det spørsmål som da oppstår er hvilke emner som er best egnet til å flytte fra 8. semesteret til 7. semesteret. Alle tre emnene (JUS4111, et semi-obligatorisk emne eller et valgfag) fremstår som mulige kandidater. Det synes imidlertid å finnes gode grunner for å la valgfaget, som i dag undervises på 8. semesteret, bli igjen på dette semesteret. For det første bør, etter opplysning fra ansvarlig lærer for valgfag, valgfagene er

igjen på 8. semestret ettersom de bør passe sammen med valgfagene på 9. semestret. Men valgfaget ville da også komme etter sivilprosessen, hvilket er relevant ettersom enkelte valgfag, som nevnt, kan forutsette grunnleggende prosesskunnskap. Også valgfaget internasjonal strafferett (JUS5570) ville da undervises sammen med straffe- og straffeprosessretten, og ikke før, hvilket faglig er en fordel. I tillegg er undervisningen i valgfag fleksibel, hvilket gjør at undervisningen kan spres over semesteret slik at planleggingen av undervisningen i strafferett og straffeprosess belastes kun i liten grad.

Gode grunner taler altså for å flytte JUS4111 og de semi-obligatoriske emnene til 7. semesteret. Det er mulig at enkelte fag kan oppleve ulemper ved en slik flytting. Samtidig kan det uavhengig av hvilken modell som velges oppstå ulemper sett fra det enkelte fags ståsted. Det sentrale spørsmålet er imidlertid om ulempene blir uproporsjonalt store i forhold til det formål som søkes oppnådd med tiltaket, dvs. å forbedre læringsmiljøet på 4. studieår.

Å flytte JUS4111 til 7. semesteret ville innebære en tilbakegang til den ordning som gjaldt før reformen 2011. At metodekurset da ville komme før straff- og straffeprosessretten, og undervises sammen med sivilprosessen, kan også gi enkelte pedagogiske fordeler. At etikk ville undervises før straff- og straffeprosessrettskurset vil ikke nødvendigvis være til hinder før å bruke eksempler fra disse fagene i etikkundervisningen. Det kan de facto være en fordel med etisk bevissthet før undervisningen i strafferett- og straffeprosessrett begynner istedenfor etterpå. Ettersom JUS4111 er undervisningsmessig omfattende er det ikke hensiktsmessig å undervise kursen sammen med strafferett og straffeprosessrett.

Å flytte de semi-obligatoriske emnene synes ikke å innebære noen åpenbare problem, ettersom de er temmelig selvstendige emner og i tillegg allerede nå undervises sammen med JUS4111.

I lys av dette er altså mitt forslag å la 7. og 8. semestrene delvis bytte plass slik at det på 7. semesteret skulle undervises i metode og etikk, sivilprosess og semi-obligatoriske emner (sammen 30 sp), og på 8. semesteret i strafferett og straffeprosess («kriminalitetsbekjemping») og et valgfag (sammen 30sp). Sivilprosessen ville dermed bli et nytt eget fag på 7. semesteret.

Etter min vurdering fremstår fordelene med en slik omstrukturering som større enn ulempene. Den vil innebære at JUS4211 (strafferett og straffeprosessrett) blir mindre belastende for studentene, ettersom sivilprosessen flyttes ut til et eget fag. Studentene avlegger emnet sammen med ett valgfag på 8. semesteret samtidig som sivilprosess skulle undervises før både valgfaget og straffeprosessen. Ettersom JUS4211 blir «lettere» er det godt mulig at endringen ville redusere antallet studenter som velger å utsette faget til det lenger vårsemesteret. Endringen har sannsynligvis også positive effekter på eksamen i JUS4211. Dels blir eksamen i JUS4211 begrenset til strafferett og straffeprosessrett, noe som trolig ville være velkomment av studentene. Ettersom mindre står på spill og presset minsker er det godt mulig at endringen også ville bidra til å redusere antallet eksamensgjentak på JUS4211. Men endringen ville også innebære at begge fagene kan bli eksaminert sammen, noe som oppfattes som positivt.

Ettersom sivilprosess skulle bli utskilt til et eget fag, så ville det bli eksaminert separat i en fire timers eksamen (10 sp). En slik separat eksaminering ville også samsvære med sivilprosessens sentrale relevans i studiet. En økning av antallet eksamensdager ville riktignok innebære en tilleggskostnad på ca. 390 000 kr plus kostnadene forbundet med økt administrasjon og oppgaveutvalsarbeid. Etter preliminær opplysning fra studiedekan og studieadministrasjon er imidlertid det økonomiske aspektet ikke nødvendigvis et hinder for en slik endring av studieopplegg om den er nødvendig for å forbedre læringsmiljøet.

Endringen ville i tillegg innebære at sivilprosessen blir et av de tunge hovedfagene på 7. semesteret. En ytterligere, og fra et pedagogisk perspektiv viktig konsekvens, er at det da ville finnes mulighet å spre

undervisningen mer. I stedetfor å ha 5 uker til disposisjon per fag, skulle det finnes ca. 7 uker til disposisjon for undervisningen i strafferett og straffeprosess på 8. semestret. Tilsvarende bør gjelde for sivilprosessen på 7. semestret.

Dette forslag legges nå frem til høring blant de ansvarlige faglærerne på 4. studieår. I tillegg bør juridisk studentutvalg (JSU) høres. Samtidig inviteres miljøene og JSU til å innkomme med mulige alternative opplegg for å komme til rette med den problematikk som underligger forslaget. Frist for å innkomme med synspunkter er **mandag 10.12.2018**. Avhengig av de synspunkter som fremkommer, så legges et endelig forslag frem for PMR senere.

Oslo den 12. november 2018

Johan Boucht
Studieårsansvarlig 4. studieår

Vedlegg 2

-----Original Message-----

From: Mads Fredrik Baardseth <mads.baardseth@gmail.com>

Sent: Wednesday, January 09, 2019 10:00 AM

To: Johan Boucht <johan.boucht@jus.uio.no>

Cc: johanne.r.larsen@gmail.com

Subject: Merknader

Hei Johan,

Her kommer våre merknader til dagens møte. Johanne, i kopi, stiller på JSUs vegne.

Bunnlinjen er at JSU er enig i at noe må gjøres med 4211.

Men vi deler ikke problemanalysen fullt ut. Hovedproblemet, hvilket er kjernen, er at hvert enkelt fag (begge prosessfagene og strafferett) tilsvarer betydelig mer enn de 10 studiepoengene de er gitt. I realiteten ligger nok studiebelastningen for hver enkelt student rundt eller over 15 studiepoeng. Til dette kommer at det foreligger meget mye rettskildemateriale i disse emner, nasjonalt så vel som internasjonalt.

Dette gir seg naturligvis utslag i studentenes progresjon, gjentak, tidsbruk, sensur og klagesensur. Og fungerer som en «flaskehals».

Vi deler derimot ikke notatets tilnærminger til hvordan det skal løses. Etter vårt syn er det bare to mulige løsninger.

1) 10 poeng (valgfaget) må tas ut av fjerde semester, og et av emnene i 4211 må skytes ut til neste semester. Fordelingen blir da 15+15+10 poeng; med to eksamner.

2) Innholdet i hver enkelt emne må reduseres markant, slik at det svarer til 10 poeng.

Løsningen om å flytte inn et emne fra påfølgende semester og sjalte ut sivilprosess mener vi er meget dårlig. Dette er et kosmetisk tiltak, som ikke går på realiteten i problemet. Tvert imot er vårt syn at dette vil gjøre det verre, ved at eksamensbelastningen 4211 semesteret øker fra 1 til 2 eksamner samtidig som at utfordringene ligger der fortsatt. Samlet vil dette kunne gjøre semesteret enda tyngre enn det er.

I lys av hvor viktige de 3 emnene er, mener vi løsning 1 er tilrådelig – og det som vil være best både mht. kvalitet og annet.

Å «fjerne» et valgemne er jo et inngripende virkemiddel, men nødvendigjøres av problemene og deres karakter.

På vegne av JSU,

Mads

Høringsmøte blant de ansvarlige faglærerne på 4. studieår om diskusjonsnotat til spørsmålet om emnestrukturen på 4. studieår sendt ut av Johan Boucht

Tid og sted: Onsdag 9. januar 2019, kl 13-14, Eckhoffs hjørne, DB

Til stede: Johan Boucht, Jo Martin Stigen, Maria Astrup Hjort, Christoffer Eriksen, Svein Eng, Sverre Blandhol, Alf Petter Høgberg, Erling Hjelmeng, Jukka Mähönen, Ulf Stridbeck og JSU (rep sitt navn?)

Studieårsansvarlig og prodekan for studier:

Johan orienterte kort om bakgrunnen for møtet, diskusjonsnotatet stiller spørsmålet om dagens struktur er så belastende for studentene at man må gjøre noen endringer. Om det er enighet om dette så gjenstår det å finne en ny struktur som kan løse det. Det er mulig å se for seg flere løsninger, diskusjonsnotatet er bare et første utgangspunkt og fagmiljøene er invitert til å komme med egne forslag. Diskusjonsnotatet skisserte en løsning innenfor dagens emnestruktur.

Hjelmeng ville før diskusjonen minne om brevet til de tre juridiske fakultetene fra de tre rektorene ved UiO, UiB og UiT hvor vi er blitt bedt om å gjøre noe med gjennomstrømmingen og antall gjentak av eksamen. Det er fra dekanatets side ikke ønskelig å vedta flere begrensinger for å gjøre gjentak men heller se på faglige grep for å øke studiekvaliteten og med det gjennomstrømming. Det er et faktum at 7ende semester er det emnet som er mest gjentatt, det er derfor naturlig å undersøke om endret struktur kan bedre dette. Karakteren i disse fagene er også særlig relevant for arbeidslivet, og flere karakterer kan kanskje redusere presset. Videre er det et administrativt problem at det er stor forskjell mellom hvor mange som gjennomfører JUS4211 på våren og høsten, siden studentene ønsker å avlegge emnet vår.

JSU:

JSU har før møtet sendt inn et skriftlig svar på diskusjonsnotatet, studentene er ikke positive til forslaget fra studieårsansvarlig da de mener at forslaget ikke tar hensyn til den store arbeidsmengden studentene har på JUS4211, det å kun splitte opp, uten å øke antall studiepoeng eller redusere antall sider vil ikke løse problemet. Derimot vil det øke arbeidsmengden med å legge til en ekstra eksamensdag. JSU foreslår at valgemnet på 4. studieår utgår og at JUS4211 oppjusteres til 40 stp.

Sivilprosess:

Ansvarlig faglærer startet med å kommentere begrunnelsen for behovet for endring, studentundersøkelsen som det er vist til var et semester som trolig ikke er representativt, videre er det høye antall gjentak ikke et godt argument for å omstrukturere, at studentene gjentar 7ende semester kan ha like mye med det at det er et emne studentene har friskt i minne på slutten av studiet. Videre er høst og vårsemesteret like langt med unntak av en uke, det at studenter forskyver emnet til et vårsemester bygger på en feilslutning.

Det ble videre tatt opp at notatet beskriver de tre fagene på JUS4211 som svært tunge, det ble presisert at det ikke betyr at fagene på 8ende semester er lettere. Dersom fagene på JUS4211 er for store i forhold til sine tilmålte studiepoeng så er det ryddige å gi dem de studiepoengene de faktisk er, eller å redusere sidetall, ikke splitte opp et emne. Hjort presiserte at det aldri har vært et mål for fakultetet å eksaminere i alt pensum, og de store emnene gir studentene tid til å la fagene modnes og se sammenhenger

Strafferett:

Ansvarlig faglærer syntes det var flott at diskusjonen er startet opp, hans inntrykk er at JUS4211 i dag er svært tungt for studentene, noe som også ble bekreftet av studentene som deltok på Whaldalseminaret. Videre la Stridbeck til at det er en oppgradering av faget som blir flyttet ut, siden dette faget er sikret eksamen hvert semester.

Straffeprosess:

Ansvarlig faglærer kommenterte at det rent faglig er suverent å ha et felles emne med de tre fagene som i dag inngår, studentene jobber med de tre fagene som har god sammenheng gjennom hele semesteret. Det er synd å splitte fagene fra hverandre, samtidig bør noe gjøres dersom problemene er store nok.

Når det gjelder hvilket fag som skulle eventuelt gå ut var Stigen åpen, det er mye som taler for å ha de to prosessfagene samlet. Senere i møtet la Stigen til at det er svært mye som taler for å beholde straff og straffeprosess samlet.

Metode:

Flere løsninger bør være mulig, problembeskrivelsen bør vi ta for gitt da studentene melder om at belastningen er for stor, dette kan man alternativt løse ved å redusere på antall sider litteratur. Ansvarlig faglærer presiserte at dette ikke måtte føre til at man kuttet på andre viktige emner på studieåret.

JSU:

JSU representanten la til at fakultetet i slike diskusjoner ofte snakker om plasseringen av fag, flere studenter kommenterer når de tar metode på 8ende semester at dette er et fag de hadde hatt god nytte av å tatt tidligere på studiet.

Videre er JSU sitt standpunkt at det ikke er ønskelig å redusere pensumet på JUS4211, men heller øke studiepoengvektingen og kutte ett valgemne.

Rettsfilosofi:

Ansvarlig faglærer presiserte at det er utelukket å begynne å vekte fag opp mot hverandre som «tunge» og «lette», det vil føre debatten på feil spor. Eng anmodet om at det burde ligge som et førende premiss i den videre prosessen at de semiobligatoriske emnene og JUS4111 ikke skal splittes og beholde sin plass på 8ende semester, dette bør være de siste fagene studentene avlegger før de begynner på masteroppgaven.

Etikk:

Ansvarlig faglærer stilte seg positiv til forslaget som studieårsansvarlig hadde sendt ut og mente at flere modeller som er mulige, flere 10 stp moduler vil gjøre studieåret mer fleksibelt. Han kommenterte at flere av innspillene i møtet gjorde dette mer komplisert enn nødvendig og at det ikke bør kreves som et premiss at noen fag må ligge på enten 7ende eller 8ende semester, her må man holde alle muligheter åpne for å komme frem til en god fellesløsning. Blandhol stilte også spørsmålet om hva som gjør JUS4211 så tung, kan dette ha med undervisningsmetoder å gjøre?

Rettsøkonomi:

For å få fullt utbytte av de semiobligatoriske emnene må man ha sterk fagkunnskap i de andre obligatoriske fagene. Det er svært viktig at disse fagene får beholde sin plass på 8ende semester slik

at studentene ha lest straff og straffeprosess i forkant av rettsøkonomi. De semiobligatoriske gir en mulighet til å se de tradisjonelle fagene i en ny synsvinkel.

Ansvarlig faglærer for sivilprosess la til at det er uheldig dersom etikkundervisningen legges til 7ende semester, dette var ikke ansvarlig faglærer for etikk enig i, hvor han la til at han ikke så de store vanskelighetene med å bytte rekkefølgen.

Alf Petter Høgberg:

Høgberg deltok som prodekan for forskning og la ut om studiepoengsreduksjonen av straff og prosess fra 84-ordningen hvor fagene var gitt 60 stp til dagens studieordning hvor de tre fagene er kun gitt 30 stp. Samtidig økte man sidetallsnormen for emner på masternivå under sist studiereform fra 30 s per stp til 60 sider per stp. 7ende semester er dag svært fullt, forslaget fra JSU hvor man tar ut valgemnet og gir fagene flere studiepoeng har mye for seg.

Fakultetet er nødt for å tenke på gjennomstrømming og gjentak, i dag står vårt fakultetet for 50 % av alle gjentak som gjennomføres ved UiO.

Erling Hjelmeng:

Hjelmeng deltok som prodekan for studier, og oppsummerte diskusjonen med å si at det ser ut til å være en enighet om at det må gjøres noe på 4. studieår. Videre ser det ut til å være viktig at de semiobligatoriske emnene skal ligge på samme semester som JUS4111 og at det er ønskelig at disse fagene beholder sin plass på 8ende semester. Videre er det full enighet om at man ikke kan definere noen fag som «tyngre» og noen «lettere» på 4. studieår.

Mye av diskusjonen i dag tilsier at fagene på JUS4211 burde hatt flere studiepoeng, her peker det seg ut som løsning å kutte valgemnet på 4. studieår for å frigjøre 10 stp.

Hjelmeng oppfordret fagmiljøet på JUS4211 til å diskutere en løsning hvor de tre fagene økes fra 30 til 40 stp, og må legges over to semestre. En mulig modell kan være at strafferett oppjusteres fra 10 til 15 og at 5 stp øremerkes til en introduksjon i prosess. Videre er det ønskelig at fagmiljøet ser på alternative vurderingsformer, eksempelvis gjennomføring av prosedyreøvelse eller skrivning av tiltalebeslutning. Det arbeides med å øke fokuset på ferdigheter og gå over fra summativ vurdering til vurdering som del av undervisning.

Vedlegg 4

Referat fra første møte i arbeidsgruppen for JUS4211.

Tid og sted: Mandag 3. juni kl 13-14, Lødrups kjeller

Til stede: Erling Johan Hjelmeng, Johan Boucht, Maria Astrup Hjort, Ragnhild Helene Hennum, Sofie A.E. Høgestøl, og Johanne Larsen (JSU)

Forfall: Anders Løvlie

Hjelmeng orienterte kort om bakgrunnen for møtet, i forkant av møtet hadde arbeidsgruppen fått tilsendt noe materiale med statistikk fra JUS4211 og rettsstudiet. Det er lenge siden man begynte diskusjonen om man skulle gjøre noe med 4. studieår, først med bakgrunn i de problemene studentene rapporterer, og det at vi opplever en skjevhet i antall undervisningsmeldte høst og vår, som har sin bakgrunn i at studentene utsetter å ta emnet til et vårsemester. Etter det har rektoratet bedt alle de tre juridiske fakultetene om å ta grep for å redusere gjentak.

Det ble gjennomført et møte med alle ansvarlige faglærere på 4. studieår i januar 2019, med bakgrunn i et problemnotat studieårsansvarlig hadde sendt ut. På bakgrunn av dette møtet og JSU sine innspill gav prodekan for studier en bestilling til fagmiljøet på JUS4211 om å diskutere en modell hvor man flyttet ut valgemnet på 4. studieår for å gjøre større plass til straff- og prosessfagene, og flytte ut et av de tre fagene til det påfølgende semesteret. JUS4211 miljøet har blitt bedt om å diskutere ulike modeller først, før man skal involvere hele studieåret. Fagmiljøet har meldt tilbake at de ikke ønsker å gjøre en stor endring som eventuelt blir omgjort senere som del av de prosessene CELL arbeider med. Det var flere som var positive til å øke antall karakterer i fagene, det at det kun er en eksamen og en karakter setter stort press på studentene.

Arbeidsgruppen diskuterte om det er mulig å gjøre et grep på kort sikt i påvente av en større prosess, da er det kun aktuelt å se på om man kan redusere på antall sider hovedlitteratur, for å lette presset noe for studentene og forhåpentligvis redusere gjentak. Er det mulig å få en forsvarlig prøvning av fagene med reduserte læringskrav/litteratur?

Det hadde vært faglig positivt om man kunne latt emnene gå over to semestre, med en prøve midt i semester 2, dette ville gitt bedre tid for studentene og løst mye. Dette er problematisk med tanke på de systemene vi bruker for å administrere studiene. Emner som går over to semestre krever manuell oppfølging og da mer administrative ressurser, antall systemer som FS eksporterer data til er økt, dette er canvas, Inspira, TP. Videre kan emner som går over to semestre skape problemer for enkeltstudenter som er forsinket og da ikke får stipend/lån fra lånekassen.

Fra CELL har det blitt spilt inn ønske om å innføre en rettssak som del av undervisningen på JUS4211, dette for å innføre en annen måte å lære det samme fagstoffet på, fagene er svært aktuelle for en slik undervisningsform. Erfaringene fra prosedyreøvelsen på 2. studieår er at studentene opplever at det er en nyttig måte å arbeide med fagene som gir dem en ny måte å fordøye kunnskapen på.

Studieårsansvarlig kommenterte at det opprinnelige forslaget om å ikke øke antall studiepoeng, men kun flytte ut ett av fagene, dette for å bryte opp semesteret og øke antall karakterer i fagene fortsatt er en aktuell mulighet, dette forslaget er en mindre endring enn den som ligger på bordet med å ta vekk et valgemne, og vil imøtegå flere av problemstillingene. Studieårsansvarlig skisserte opp fire ulike modeller som har blitt foreslått og diskutert:

1. Det opprinnelige forslaget fra studieårsansvarlig, bryte opp JUS4211 i to emner på 20 +10 studiepoeng
2. Prodekanens forslag, ta ut ett valgemne og øke JUS4211 fra 30 til 40 stp uten å øke antall sider litteratur
3. Ingen andre endringer enn reduksjon av sidetall på alle JUS4211-fagene for å lette presset

4. Redusere pensum/læringskrav de tre fagene og opprette et 10 stp valgemner med fordypning i fagene

Det ble kommentert at dette er et stort spørsmål, særlig alternativ 4 går inn på spørsmålet om rettsstudiet fortsatt skal være en generalistutdanning, eller justere seg mot mer spesialisering, videre at det ble påpekt at et annet alternativ er mer omfattende endringer av hele 4. studieår, men da må det inviteres til en bredere diskusjon.

Mot slutten av møtet hellet flere mot at man burde jobbe for å få på plass en ny ordning fom høsten 2020 i stedet for å ha en midlertidig ordning med redusert litteratur. Arbeidsgruppen er positive til innføring av en rettssak, og her er det erfaringer fra Rettskilder til fots og Wadahl-seminaret som kan trekkes på.

Referat fra arbeidsgruppen sendes i første omgang ut til fagmiljøet på 4. studieår, og det settes opp et nytt tidspunkt for arbeidsgruppen å møtes i august.

Vedlegg 5

Til: Arbeidsgruppe 4. studieår
Kopi:

Dato: 23. oktober 2019

Forslag til omlegning på 4. studieår

Forslag

Det foreslås med dette en omlegning av 4. studieår langs følgende linjer:

- Rekkefølgen på 7. og 8. semester låses, slik at nåværende 4211 kommer sist.
- 7. semester skal bestå av fagene sivilprosess (10 sp), metode/etikk (10 sp) og perspektivfag (10 sp)
- 8. semester skal bestå av fagene straffeprosess (10 sp), strafferett (15 sp) og et nytt opplegg med en fiktiv rettssak som studentene skal arbeide med i grupper gjennom hele semesteret. Denne øvelsen vil gå dypere inn i både sivil- og straffeprosess. 5 sp allokeres til denne.

Bakgrunn

JUS4211 med strafferett og begge prosessfagene må anses som et av de mest tettpakkede og krevende semestrene på Master i Rettsvitenskap. Realiteten er at fagene ikke reelt sett er krympet så mye at de samsvarer med en arbeidsbelastning på 30 sp. totalt. Samtidig gjør formatet på eksamen at det er vanskelig å teste studentene skikkelig i alle tre fag. Det vises til diskusjonsnotat fra studieårsansvarlig av 12. november 2018 hvor problemstillingene knyttet til semesteret beskrives. Studieårsansvarlig foreslo i dette notatet å splitte opp JUS4211 og skille ut ett av fagene som inngår i emnet, og la 7ende og 8ende semester bytte plass.

Rekkefølgen på 4. studieår er i utgangspunktet at 4211 kommer først, deretter 4111 og perspektivfag. Erfaringsmessig er det likevel mange studenter som snur rekkefølgen, særlig der 4211 i deres respektive studieløp kommer i høstsemestret.

Formålet med en omlegning vil være å lette arbeidsbelastningen på 4211, gi studentene lenger tid i kontakt med fagene for å utvikle forståelsen av dem, sørge for at studentene ikke bare får én bokstavkarakter som dekker samtlige tre fag, og endelig åpne for mer diversifiserte vurderings-former.

Behovet for å frigjøre studiepoeng

Som nevnt er det et prekært behov for å lette arbeidsbelastningen på 4211. Her er det to alternativer; enten å beholde fagenes størrelse og justere antall studiepoeng iht. den reelle arbeidsbelastningen, eller å beholde nåværende antall studiepoeng men redusere fagenes omfang eller dybde. Dialog med de ansvarlige faglærerne avdekker at det er et begrenset potensial for å redusere fagenes omfang uten at dette går på bekostning av den bredde og dybde som må anses som kritisk for en tilstrekkelig forståelse av sentrale elementer i profesjonsstudiet. For strafferetten ville et alternativ vært å kutte reaksjonslæren, men dette ville også ha betydd et vesentlig amputert fag. I Bergen er f.eks. strafferetten normert til 20 sp. Både prosessfagene og strafferetten er dessuten sentrale premissleverandører til fag som er praktisk viktige, men som det overhodet ikke undervises i ved fakultetet, typisk forvaltningsprosess og forvaltningssanksjoner.

Et tredje alternativ ville vært å begrense fagene, men tilbudt fordypning/bredde gjennom valgemner. På bakgrunn av valgemneprosessen fakultetet har vært gjennom, og tydelige signaler fra rektoratet om at fakultetet snarere bør innsnevre enn utvide porteføljen, anses ikke dette som en farbar vei. Studenter som ikke velger slike valgemner, ville også hatt en begrenset kunnskap i prosess- og strafferett, hvilket igjen reiser spørsmål om studiet ville miste karakter av profesjonsstudium.

På denne bakgrunn er konklusjonen at det er behov for å frigjøre studiepoeng slik at den reelle arbeidsbelastningen gjenspeiles i antall studiepoeng. Å kutte i metode/etikk eller perspektivfagene kan ikke anses som en aktuell løsning; dermed vil det å kutte et valgemne representere den mest nærliggende løsningen. Ideelt er dette ikke, men studenter som fullfører grad ved UiO vil fremdeles ha til sammen 70 sp valgfrihet (ett valgemne på 3. studieår, tre på 5. studieår samt masteravhandling). Studenter som tar valgdelen av 5. studieår, evt. hele 5. studieår i utlandet, vil imidlertid bare kunne velge ett norskspråklig valgemne og da på BA-nivå. Det er imidlertid intet som hindrer disse å ta valgemner på MA-nivå i tillegg.

Hensynet til valgfrihet må vurderes opp mot hensynet til en forsvarlig gjennomføring av 4211. Slik situasjonen er, der studentmassen på 4211 er sterkt skjevfordelt mellom vår og høstsemester, og der semesteret representerer det med høyest gjentak på studiet, anbefales det at valgemnet kuttes. Dette støttes også av JSU (epost til Johan Boucht 9.1.19).

Nærmere om sammenhengen mellom fag

Forslaget som presenteres her er et resultat av dialog med fagmiljøet på 4. studieår, og representerer et forsøk på å balansere en del kryssende hensyn. Dette gjelder både den indre sammenhengen mellom fagene og sammenhengene mellom 4. studieårsfagene og andre fag.

For sammenhengen mellom de tre nåværende 4211-fagene er fagmiljøets oppfatning at sivilprosess bør undervises først, i kraft av at faget representerer de allmenne prosessrettslige prinsipper og mekanismer. Straffeprosess fremstår som en mer spesialisert disiplin. Samtidig er straffeprosessen tett integrert med

strafferetten. Gitt straffeprosessens formål om å realisere den materielle strafferetten, bør nok strafferett ideelt sett komme før straffeprosess, men disse fagene kan også med fordel undervises mer parallelt (slik det også nå gjøres på 4211).

Disse hensynene, sammen med hensynet til modning innenfor faget, tilsier at sivilprosess legges til 7. semester mens straffeprosess og strafferett legges til 8. Dette sammen med en rettssaksøvelse som går gjennom hele 8. semester og tar opp i seg elementer fra samtlige tre nåværende 4211-fag.

På et møte med de ansvarlige faglærerne 9. januar 2019 ble det bl.a. argumentert med at metode/etikk måtte komme tettest opp mot 5. studieår, siden faget skulle fungere som en "bro" mellom de obligatoriske fagene og særlig masteroppgaven. Dette hensynet er imidlertid ikke sentralt i dagens ordning, der rekkefølgen på semestre og 4. og 5. år er valgfri. Samtidig kan det også være en fordel at studentene går inn i strafferett og straffeprosess med den metodiske refleksjon som metode/etikkfaget gir. Et annet argument er at nærheten til 1. – 3. studieår åpner andre muligheter for metodisk refleksjon.

Lignende argumenter har blitt fremført for etikkfaget. Her er poenget at det i etikkundervisningen og til eksamen ofte benyttes eksempler fra straffeprosessen. Igjen vil et motargument være at denne rekkefølgen heller ikke er låst i dagens ordning, samtidig som nye perspektiver kan åpnes ved at studentene går inn i straffeprosessen med en forutgående etisk refleksjon.

Hensynet til sammenheng med "omkringliggende fag" kan derfor ikke være avgjørende som motargument for den løsningen som skisseres.

Gjennomføring

Forslaget går dermed ut på at sivilprosess undervises på 7. semester og med en egen avsluttende eksamen. For studentene innebærer utfasing av valgemnet på 4. studieår at det ikke vil være en økning i antall skoleeksamener. Perspektivfag og metode/etikk undervises som tidligere. På 8. semester undervises strafferett og straffeprosess også som tidligere, men må koordineres med rettssaksøvelsen. Endringene i studiepoeng (+ 5 sp til strafferett og + 5 sp til rettssaksøvelsen (som fordeles likt mellom straffe- og sivilprosess) krever ikke en utvidelse av den ordinære undervisningen, men ressurser må selvsagt allokere til gjennomføring av rettssaksøvelsen.

Det vil sannsynligvis være nødvendig å arrangere en ekstra eksamen i 4211 parallelt med innfasingen av den nye ordningen, av hensyn til studenter som allerede har gjennomført 4111 og valgemne. For studenter som har gjennomført 4211 er det ikke nødvendig med overgangsordninger; disse vil kunne ta ett valgemne istedenfor særskilt eksamen i sivilprosess.

Nærmere om rettssaksøvelsen

I forslaget ligger også deltakelse i en obligatorisk rettsaksøvelse. Det er flere hensyn som ligger bak dette forslaget. For det første vil man oppnå en likebehandling av sivil- og straffeprosess mht. antall studiepoeng. Rettssaken er ment å dekke emner i både straffeprosess og sivilprosess, og man vil måtte gå i dybden i enkeltspørsmål. Hvilke spørsmål dette gjelder, vil kunne variere fra semester til semester. For det andre vil en slik øvelse representere en studentaktiv læringsform, der læringen nettopp skjer gjennom anvendelse av rettsstoffet.

Opplegget vil være slik at studentene arbeider i grupper, og det kan jf. nedenfor, vurderes om det skal settes en eller annen form for gruppekarakter på innsatsen. Dette vil være en direkte oppfølging av anbefalinger fra det eksterne evalueringspanelet.

Konkret vil studentene kunne arbeide i de samme grupper som deles inn i kursene. Ved semesterstart vil de bli presentert for et faktum, og ulike roller vil allokeres til gruppene. Deretter vil de få oppgaver som å skrive stevning, tilsvarende, prosesskriv mv. Straffeprosessuelle elementer vil også inngå, men dette må samkjøres med undervisningen i faget. Det kan imidlertid også være en pedagogisk gevinst hvis studentene kommer inn i straffeprosessen med konkrete oppgaver og problemstillinger de skal løse. Enkelthetene her må utvikles i fagmiljøet.

Aktivitetene bør skje innenfor samme kursgruppe, dvs. a det er enkeltgruppene i ett kurs som argumenterer mot hverandre. Da vil man også innenfor det enkelte kurset kunne arrangere plenumsdiskusjoner mellom "partene", og kanskje også en avsluttende hovedforhandling. Hele opplegget kan hente inspirasjon fra det liknende opplegget som Ragnhild Hennum og Alf Petter Høgberg gjennomførte for en del år siden.

Arbeidet vil som nevnt skje i grupper, og det vil være obligatorisk. Deltakelse i gruppens arbeid vil måtte dokumenteres.

Ressursspørsmål

Den foreslåtte omlegningen vil i begrenset utstrekning kreve økte ressurser til tradisjonell undervisning, særlig at utvidelsen i studiepoeng ikke skal øke arbeidsmengden for studentene. Derimot vil gjennomføringen av rettssaksøvelsen (med mulig karaktersetting) og 4-timers eksamen i sivilprosess hvert semester kreve ressurser. Det kan vurderes om omfanget på eksamen i strafferett og straffeprosess kan reduseres til 4 timer og slik sett kunne frigjøre noe ressurser. Noe ressurser kan også hentes fra fakultetsoppgaver, som kan begrenses, idet studentene vil få trening i skrive i alternative juridiske sjangre gjennom rettssaksøvelsen. Dersom skoleeksamen reduseres til 4 timer vil også omfanget av fakultetsoppgaven kunne reduseres. Nye og endrede undervisnings- og vurderingselementer må sees i sammenheng med undervisnings- og eksamensbudsjettet for 4. studieår som helhet, det er krav om

innsparing i forhold til dagens nivå. Det viktigste er den faglige diskusjonen om studieåret, konkrete kostnader og ressurser må man komme tilbake til.

Midler til utvikling av rettssaksøvelsen kan hentes fra de midler fakultetet er tilkjent av DIKU for å utvikle studentaktive læringsformer. Øvelsen vil også kunne anvende the digital courtroom som fakultetet også har blitt bevilget midler til å utvikle (Digital vurdering).

Relevant bakgrunnsmateriale:

- Rapport fra eksternt evalueringspanel
- Notat fra studieårsansvarlig datert 12. november 2018
- Møtereferat faglærermøte 9. januar 2019
- Epost med forslag fra JSU
- Søknad om midler til Digital vurdering

Vedlegg 6

Til: Arbeidsgruppe 4. studieår

Dato: 21. september 2019

Avsender: Johanne Maria Rohde Larsen (nestleder i JSU)

Kommentarer til forslag til omlegging på 4. studieår

Jeg kan dessverre ikke stille i vårt møte tirsdag 24. september. Frigg Rugset kommer derfor til å stille på mine vegne. Jeg har sett på forslaget til Erling Hjelmeng og har noen kommentarer jeg mener det er viktig at arbeidsgruppen ser nærmere på.

- Rekkefølgen på 7. og 8. semester låses, slik at nåværende 4211 kommer sist.
 - Låsing av rekkefølgen på 7. og 8. semester kommer de fleste studenter til å mislike sterkt. En viktig forutsetning for de som begynner å studere i Oslo er frihet fra obligatorisk undervisning og muligheten til å flytte på fag, kombinere ulike 10 sp fag og ta mindre enn 30 stp i semesteret dersom man for eksempel har jobb ved siden av studiet.
 - Låsing vil bli et stort problem for de studentene som har påbegynt 8. semester før 7. semester. Må de så ta det nye sivilprosessfaget på 10 sp ved siden av JUS4211? Er det en løsning at de får «beholde» valgfaget på 10 sp de allerede har tatt, i stedet for 10 stp i sivilprosess?
 - Krav/forslag: En gjennomtenkt overgangsløsning. Tredjeårstudentene gjøres oppmerksom på kommende endringer i god tid før de implementeres, mens de som allerede har påbegynt fjerde studieår ikke «rammes» av endringene. På denne måten slipper man å avholde en ekstra eksamen i JUS4211 parallelt med innfasingen av den nye ordningen.
- 7. semester skal bestå av fagene sivilprosess (10 sp), metode/etikk (10 sp) og perspektivfag (10 sp)
 - Hvordan skal studentene eksamineres i sivilprosess? Se kommentar under.
- 8. semester skal bestå av fagene straffeprosess (10 sp), strafferett (15 sp) og et nytt opplegg med en fiktiv rettssak som studentene skal arbeide med i grupper gjennom hele semesteret. Denne øvelsen vil gå dypere inn i både sivil- og straffeprosess. 5 sp allokeres til denne.
 - Hvordan skal studentene eksamineres i fagene straffeprosess og strafferett? Se kommentar under.
 - Forutsetning: Pensum og læringskrav skal ikke bli mer krevende/omfattende enn det det er i dag.
 - I en prøveperiode med den fiktive rettssaken ønsker jeg helst at pensum og læringskrav i prosessfagene og strafferetten skal minskes. Vi må hente inn og bruke erfaringer fra prøveperioden og gi «prøvekaninene» (både underviserne og studentene) muligheten til prøve seg frem med minst mulig

«fallhøyde» for studentene. Det er ingen som vet hvor mye tid som burde brukes på denne nye aktiviteten, og underviserne vet heller ikke hvordan de skal gå frem for å gi studentene best mulig utbytte av den.

- Dersom formålet er at studentene skal lære det samme pensumet på en ny måte, uten å påføres merarbeid, må det tas hensyn til at den fiktive rettssaken kommer til å kreve en del forberedelser. Dette er tid studentene ikke får brukt til å jobbe med pensum på «vanlig» måte. Det er derfor ønskelig at vi ser nærmere på omfanget i prosessfagene og strafferetten før vi vedtar en slik stor endring.
 - Husk: Ta hensyn til bruk av og mengden andre rettskilder enn pensumlitteratur.
 - Er det mulig å «reservere» enkelte læringskrav til den fiktive rettssaken slik at de andre fagene og eksamenene blir mindre omfattende og sikrer studentene mer forutsigbarhet på skoleeksamen?
- Hva gjelder gruppearbeid vil en stor del av studentene være skeptiske, men dersom endringene ikke vil ramme studenter som allerede har begynt på fjerde studieår, er de studentene som faktisk rammes allerede kjent med denne typen gruppearbeid. (Stemmer ikke dette?) Siden gruppearbeidet skal vare over et helt semester er det større fare for frafall og «gratispassasjerer» i gruppene. Dette er noe vi må diskutere nærmere. Det er ønskelig med en ordning som sikrer at de studentene som følger undervisningen og gjør sine oppgaver ikke straffes. Vi må også sørge for at studentene faktisk får noe ut av denne nye arbeidsformen. Vanskelig å balansere arbeidsbyrde og læringsutbytte.
- Ser man på fjerde studieår samlet, ser jeg ikke at dette forslaget gjør studieåret mindre krevende for studentene. Det er allokert flere studiepoeng til fagene som nå er JUS4211, men dersom pensum ikke blir mindre og studentene skal ha tre lange skoleeksamener i tillegg til den fiktive rettssaken med gruppearbeid, i stedet for de fire skoleeksamenene man har i dag, blir studentene sannsynligvis påført merarbeid.
- Dersom eksamen i strafferett og straffeprosess blir en sekstimers skoleeksamen vil studentene kanskje få tid til å vise mer av hva de kan i de to fagene enn det de har mulighet til i dag. Eksamensoppgavene gitt i nåværende JUS4211 varierer fra år til år, men et kjennetegn er at de er for omfattende. Dersom man kommer til at strafferett og straffeprosess skal ha en egen sekstimers skoleeksamen betyr ikke dette at det gis plass til enda mer omfattende eksamensoppgaver, de må tilpasses den nye ordningen i samsvar med formålet. En firetimers skoleeksamen vil muligens bli alt for liten. Dersom eksamen skal være på 4 timer må oppgavenes omfang endres betraktelig. (Se på erfaringer fra forvaltningsretten og punktet under.)
- Det er foreslått at sivilprosess skal ha en egen avsluttende eksamen på fire timer. Av hensyn til det som er nevnt over om studentenes arbeidsbyrde og ønsket om en fiktiv rettssak foreslår jeg at vi revurderer hvordan studentene skal eksamineres i sivilprosess. Det innebærer ikke de største besparelsene å ha firetimers skoleeksamen og det kreves like mye om ikke mer av studentene. Som student har man mindre tid til å besvare eksamensoppgaven og det er begrenset hvilken kunnskap man får vist. Dersom ikke pensum og læringskrav minskes i faget, foreslår jeg at man heller går bort fra skoleeksamen i faget og finner en annen løsning. Husk at studentene dels vurderes i faget gjennom den fiktive rettssaken. Jeg må presisere at å gå bort fra skoleeksamen er et «spenstig» forslag fra meg personlig.

- Når det gjelder fakultetsoppgavene er disse viktige hjelpemidler og øvingsmetoder for studentene. Det viktige er å få skriftlige tilbakemeldinger gjennom studiet. Dersom statistikken viser at mange studenter leverer fakultetsoppgaver på fjerde studieår burde de ikke begrenses. Studentene vil få ny skrivetrening gjennom opplegget med den fiktive rettssaken, men det er ikke foreslått at studentene kommer til å få noen tilbakemelding på disse. Derfor burde vi heller se på hvordan vi kan gi studentene skriftlige tilbakemeldinger på en billigere måte, som for eksempel gjennom medstudentretting eller ved at flere studenter leverer fakultetsoppgaver sammen.

Vedlegg 7

Referat fra 2. møte i arbeidsgruppen for JUS4211, Tid og sted: Tirsdag 24. oktober, Echoffs hjørne, Til stede: Johan, Maria, Anders, Ragnhild, Frigg, Erling og Kristin (sekretær), Sofie kunne ikke delta grunnet undervisning som hadde blitt flyttet

Arbeidsgruppen hadde før sitt møte mottatt et forslag til en modell til ny struktur for JUS4211 og 4. studieår fra Erling som forslag til løsning. JSU representant Johanne hadde sendt inn et skriftlig innspill som svar på dette forslaget og Frigg deltok i møtet for å supplere dette. Møtet startet med en runde rundt bordet slik at alle kunne kommentere på Erlings forslag.

Dette er et vanskelig problem, og det er ikke noen åpenbar enkel løsning, Maria kommenterte at med dette forslaget kan det bli lite ekstra rom for sivilprosessen, man må sørge for fortsatt tett kobling mellom de tre fagene. Læringskravene og eksamensoppgavene må utformes på en måte som ivaretar koblingen. Anders stilte seg skeptisk til forslaget, dette da det er ikke ønskelig å kjøre undervisning i strafferett og straffeprosess samtidig, hvordan skal en kunne gjennomføre den fiktive rettssaken før en har gjennomgått strafferetten, og om du skal ha det på slutten blir rettssaken mer en oppsummerende affære. Videre er det vanskelig å ta stilling til rettssaksøvelsen når den ikke er nærmere beskrevet. Frigg la til at JSU er fortsatt bekymret for arbeidsmengden dersom en innfører rettssaksøvelsen som nytt element, dette er noe som vil ta tid for studentene å delta på, videre understreket hun at overgang til 4 t skoleeksamen ikke er en god ide, da studentene i dag opplever at 6 timer er for kort tid på disse fagene. Johan mente at det å endre på rekkefølgen er noe som bør kunne la seg gjøres, men minnet om sitt opprinnelige forslag, og at dette var noe han heller ville anbefale, dette vil si å redusere noe på pensum i alle tre fag og løse det med å opprette valgemne i de tema som faller utenfor det obligatoriske. Erling svarte at problemet med denne løsningen er at man da kommer inn på diskusjonen rundt hva som må inngå om vi skal kalle oss profesjonsstudium. Ragnhild foreslo at vi jobbet videre på ideen med å beholde JUS4211 som 30 stp, da må alle tre fag kutte 10 s pensum, og så oppretter vi et 10 stp valgemne med rettssaksøvelse som midlertidig valgemne for å få prøvd ut undervisningsmetoden. Videre i dialogen rundt alterantive modeller foreslo Maria en justert modell fra Erlingsnotat hvor en har følgende sammensetning:
7.ende semester: Sivilprosess 13 stp, metode 7 stp og semiobligatorisk 10 stp
8ende semester: Strafferett 14 stp, Straffeprosess 13 stp og etikk 3 stp
Dette var en modell flere stilte seg positive til i møtet.

Møtet ble oppsummert med å konkludere med at flertallet i arbeidsgruppen for JUS4211 tenker at problemstillingen bør løses med en utvidelse av JUS4211 fra 30 til 40 stp. Arbeidsgruppen foreslår at denne utvidelsen gjøres på bekostning av valgemnet på 4. studieår. Arbeidsgruppen har diskutert flere modeller i løpet av 2019 og ønsker å presentere følgende tre:

1. Forslag til ny struktur for JUS4211 og 4. studieår fra Erling Hjelmeng datert 29. august
2. Forslag til ny struktur for JUS4211 og 4. studieår diskutert i møte i arbeidsgruppen 24. sept
3. Forslag om å kutte 10 s pensum fra hver av de tre fagene, det opprettes et midlertidig valgemne hvor en rettssaksøvelse inngår, for å prøve ut læringsformen i praksis på fagene

Erling og Kristin utarbeider en rapport til PMR som oppsummerer saken, Johan sitt opprinnelige notat fra 2018, møte på 4. studieår i januar 2019, møte i JUS4211 arbeidsgruppen våren 2019, og dette møtet. Denne rapporten og arbeidsgruppens anbefaling og mulige modeller skal før PMR behandling distribueres til alle ansvarlige faglærere på 4. studieår og til alle ansvarlige faglærere på valgemner med mulighet til å sende inn innspill til PMR. Det tas sikte på behandling av rapporten og høringsinnspillene i PMR 11. desember

Vedlegg 8

Deres ref.:
Vår ref.: 2018/2239
Dato: 26.04.2018

Dekan Karl Harald Søvig, UiB
Dekan Dag Michalsen, UiO
Dekan Lena L. R. Bendiksen, UiT

Ad. gjentakspromblematikken ved de juridiske eksamener

Rektorene ved Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo og Universitetet i Tromsø Norges Arktiske universitet ser med bekymring på gjentakspromblematikken ved de juridiske eksamener. Bekymringen er begrunnet i ressursbruken ved de involverte fakultetene, men også i et større samfunns-økonomisk bilde. Vi ønsker derfor at de tre fakultetene i fellesskap vurderer hva fakultetene kan gjøre med eksamensordningene, i første rekke for å adressere gjentakspromblematikken. Situasjonen ved de tre fakultetene er noe ulike, og dette må det selvfølgelig tas hensyn til i arbeidet.

Med vennlig hilsen

Dag Rune Olsen

Rektor UiB

Svein Stølen

Rektor UiO

Anne Husebekk

Rektor UiT

Saksbehandler: Geir Gotaas
Seniorrådgiver

geir.gotaas@uit.no
7764 5241

Forslag til endringer på 4. studieår - svar fra Juridisk Studentutvalg

JSU sitt opprinnelige forslag var å utvide JUS4211 fra 30 sp til 40 sp på bekostning av valgemnet på 4. studieår. I vårt forslag ble det satt av følgende fordeling av studiepoeng, som baserer seg på den reelle arbeidsbyrden ved dagens ordning:

- Strafferett 15 sp
- Straffeprosess 15 sp
- Sivilprosess 10 sp
- Metode og etikk 10 sp
- Semiobligatorisk emne 10 sp

Etter flere møter i arbeidsgruppen ligger det nå flere forslag på bordet som bygger på en utvidelse i antall studiepoeng på bekostning av valgemnet, men forslagene som nå ligger på bordet legger også til nye belastninger i faget. Disse forslagene støttes ikke av JSU.

I forslag 1 er det satt av følgende eksamener og fordeling av studiepoeng:

- Sivilprosess 4 timer skoleeksamen 10 sp
- Metode og etikk 4 timer skoleeksamen 10 sp
- Semiobligatorisk emne 4 timer skoleeksamen 10 sp
- Strafferett og straffeprosess 6 timer skoleeksamen 25 sp
- Prosedyreøvelse i fellesprosessuelle tema 5 sp

Slik faget JUS4211 ser ut i dag mener JSU at det i realiteten utgjør 40 sp eller mer. Med en utvidelse av antall studiepoeng til det pensum og de læringskrav som er i dag, vil en utvidelse til 40 sp være en ok, men ikke en optimal løsning. Det er kun ett steg på veien mot å løse problemene fakultetet står ovenfor i forbindelse med JUS4211. Når man så i dette forslaget legger til en fellesprosessuell øvelse innebærer forslaget et nytt JUS4211 som i realiteten utgjør mer enn 40 sp. *Dersom en slik øvelse skal inn i læreplanen må noe annet ut.* For øvrig vises det til tidligere kommentarer hva gjelder låsing av semestrene og 4 timers skoleeksamen. Etter vår mening har man i forhold til dette forslaget tre valgalternativer:

- Droppe 4 timer skoleeksamen i sivilprosess (eller i et annet fag)
- Droppe prosedyreøvelsen
- Kutte mengden pensum og læringskrav enten i sivilprosess, strafferett eller straffeprosess, eller en kombinasjon av disse

JSU foreslår at prosedyreøvelsen skal ut og heller tilbys som et pilotemne, at sivilprosess utgjør 10 sp, og strafferett og -prosess utgjør 30 sp. Når vi har nok erfaring med gjennomføringen av faget som valgemne kan vi igjen ta opp diskusjonen om hvorvidt den skal inn som en del av det obligatoriske opplegget. Da vet vi hvor mange studiepoeng den i realiteten vil utgjøre. For øvrig anser vi det som uproblematisk å skille sivilprosessen fra strafferetten og straffeprosessen. Eventuelt kan man flytte eksamen i sivilprosess nærmere de to øvrige fagene ved å ha eksamen tidligere i semesteret.

JSU innstiller på et justert forslag 1 – som er i større samsvar med JSUs opprinnelige forslag.

01.11.2019

Hva gjelder forslag 3 anser JSU dette som en mulig løsning, men vi frykter at løsningen enten gjør oss mindre konkurransedyktige i møte med kandidater fra andre universiteter som har hatt mer fordypning i fagene, eller at reduksjonen i antall pensumsider ikke vil ha noen reell virkning på arbeidsbyrden og forventningene til eksamen.

Johanne Maria Rohde Larsen
nestleder i Juridisk Studentutvalg

Rapport fra arbeidsgruppen for JUS4211 – svar fra høringsrunden på 5. studieår

Fredag 29. november sendte sekretær for arbeidsgruppen for JUS4211 ut arbeidsgruppens rapport på høring til de ansvarlige faglærerne på 5. studieår, høringsfristen var satt til 20. desember 2019.

I dette dokumentet er alle mottatte skriftlige høringsinnspill på 5. studieår samt studieårsansvarligs e-post samlet.

Til valgfagansvarlige,

Jeg sender denne på vegne av studieårsansvarlig, Ingunn Ikdahl,

Som dere ser av vedleggene, foreslår en arbeidsgruppe fra fagmiljøene for fagene på JUS4211 (strafferett og prosessfagene) en endring som vil innebære at disse fagene utvides fra 30 til 40 stp. Det foreslås at dette gjøres ved at man fjerner valgemnet på fjerde studieår.

Nå bes det om innspill fra de som er ansvarlige faglærere for valgemner. Som ansvarlig for 5. studieår ser jeg flere poenger her. Her er tre - de to første er nokså praktiske, det tredje mer prinsipielt:

1. Spørsmål om ytterligere nedleggelse av valgemner? I valgfagprosessen ble antallet valgemner dimensjonert ut fra beregninger av studenttall dersom studentene tar 5 valgemner. Antallet ble redusert til dagens 50 valgfag. Dersom antallet reduseres til 4, vil dette fort møtes med krav om at antallet valgfag må reduseres ytterligere.

2. Praktisk: Dersom de tre valgemnene studentene skal ta på MA-nivå alle skal tas i samme semester, vil studenter som følger vanlig studieløp bare kunne velge mellom halvparten av de eksisterende fagene: enten høstfagene eller vårfagene.

3. Prinsipielt:

Fagmiljøene for fagene på JUS4211 mener at disse fagene trenger mer plass og tid, og at det ikke er mulig å endre fagopplegget slik at det kan undervises innenfor en ramme på 30 stp. De ønsker derfor at man fjerner et valgemne fra studiet.

Behovet for endringer på JUS4211 er det selvsagt det relevante fagmiljøet som står best plassert til å vurdere. De fleste på fakultetet vil vel også ha stor forståelse for at man ønsker å løse dette ved å få mer tid og plass til fagene.

Men dersom noen obligatoriske fag skal utvides på bekostning av andre deler av studiet, bør dette skje med utgangspunkt i en bredere og mer helhetlig vurdering av studiet.

- Dagens ordning med ett valgfag på bachelornivå (3. studieår), ett på 4. studieår og tre på femte studieår kom ikke i stand fordi det var behov for å fylle tomrom i studiet. Å ha mer valgfrihet i studiet var resultat av bevisste valg og avveininger i forbindelse med større studiereform. Dersom man skal gå tilbake på dette, bør det gjøres prinsipielle vurderinger av en bredere gruppe - ikke drevet frem av ett enkelt fagmiljø.

- Hvis man skal redusere valgfriheten på studiet på bekostning av obligatoriske fag, virker det noe tilfeldig om dette skal skje som resultat av en prosess knyttet kun til ett semester. Også andre fag kan ha gode begrunnelser for å ønske mer tid og plass, og begrunne dette med at de har en grunnleggende betydning for jurister som profesjon. (F.eks. har et dagsaktuelt felt som EØS-rett 5

stp, mot prosessfagenes 2*10 stp. På tredje studieår ønsket fagmiljøet å integrere mer konkurss- og panterett, men fant en løsning for å gjøre dette innenfor eksisterende rammer.)

- Etter min mening bør vi heller ikke bygge ned valgdelen av studiet. Valgemnene gir studentene et tilbud som er spisset, forskningsnært og dynamisk - særlig etter valgfagreformene. Her prøves det også ut nye undervisnings- og evalueringsmåter. Valgemnene bør ikke brukes som en lettvinnt salderingspost.

Dette er mine umiddelbare tanker. Jeg håper mange av dere finner tid til å ta en titt og gi uttrykk for deres synspunkter, uavhengig av om dere er enig eller uenig med meg. Svar sendes til Kristin Steen Slåttå i løpet av fredag 20. desember 2019, som samler dem for behandling i PMR. Men ta gjerne kontakt med meg direkte dersom noe er uklart eller du vil diskutere nærmere.

Vennlig hilsen,
Ingunn Ikdahl

Hei

Jeg er veldig enig betraktningene under punkt 3. Jeg vil også føye til at å redusere valgfriheten for studentene og antallet valgmenner, er egnet til å sparke ben under flere viktige satsinger ved fakultetet, herunder CELL, der et grunnleggende premiss er at valgmennene kan sikte bredt, tverrfaglig og gi rom for faglig og didaktisk eksperimentering.

Vennlig hilsen

Jon Christian F. Nordrum
Fagansvarlig for JUOFF 1201 og JUS 5502 lovgivningslære

Hei Ingunn,

Jeg vil bare umiddelbart si at jeg kunne ikke vært mer enig med det du her skriver, og nevner at jeg har tatt opp noen av de samme tanker i flere sammenhenger direkte med dekan Dag Michalsen og studiedekan Erling Hjelmeng underveis i prosessen.

Jeg vil skrive høringsuttalelse både pva etikk og pva valgmenner.

Mvh
Sverre Blandhol

Legal education is in constant evolution and should correspond to the need for competence among stakeholders. Decisions on expansion and reduction of courses should be tied to evaluation of value and relevance. In many countries, criminal procedure is an elective and not an obligatory course. Having it as an elective enables flexible approaches. It is possible to design a profile in Criminal Law and Procedure which offers Criminal Law, Criminal Procedure 1, and Criminal Procedure 2. The division between obligatory and elective courses at UiO remains politicized, resulting in unfortunate consequences when undertaking reforms. The last reform resulted in cuts to the two electives considered to be most relevant by the Ministry of Foreign Affairs. There needs to be a strategic evaluation of what a modern legal education should offer, pursuing reforms that aim to improve the quality of the legal education by moving forward instead of backward.

Cecilia Bailliet

Here are the profiles we have, Criminal Law and Procedure would be a great addition. We can assess the development of the profiles in relation to value, relevance, and skills:

<https://www.uio.no/studier/program/jus/oppbygging/profiler/index.html>

Best,
Cecilia

Hvis jeg forstår Cecilia riktig, er essensen i hennes syn dette: "There needs to be a strategic evaluation of what a modern legal education should offer, pursuing reforms that aim to improve the quality of the legal education by moving forward instead of backward." Dette er jeg helt enig i. Etter min mening, og hvis jeg kan telle med jurister utenfor fakultetet, er jeg ikke alene om dette synspunktet, så har UiOs jusutdanning allerede en slagside mot offentlig rett. Hvis denne skal forsterkes på bekostning av studentenes valgmuligheter, bør det skje etter en forsvarlig vurdering. Dessverre er ikke de aktuelle fagmiljøene på fakultetet helt objektive i sine vurderinger av hvilke behov samfunnet har for juridisk kompetanse. Dette rammer oss alle. Etter mitt syn burde fakultetet gjennomføre en ekstern (objektiv) undersøkelse av hvilke arbeidsoppgaver juristene har etter endt utdanning (kvantifisert), slik at vi kan få et bilde av hvilken kompetanse jurister har behov for å få ved fakultetet. Deretter kan vi eventuelt gjøre endringer.

Arvid Aage Skaar

Jeg tror det er mange av oss som kunne ønske oss mer tid til "våre" obligatoriske fag, men vi bør ikke la slike ønsker gå på bekostning av valgmulighetene i studiet. Som Ingunn sier var det en gjennomtenkt og velbegrunnet beslutning å åpne for større valgfrihet, og etter mitt syn er det viktig å holde på den valgfriheten som finnes i dag. En endring vil også få andre konsekvenser som nevnt i Ingunns epost i form av reelt sett færre fag å velge mellom.

Ellers er jeg enig med Cecilia at nye endringer av studieordningen ikke bør skje uten at de er begrunnet ut fra en mer helhetlig strategi.

Hilsen Kirsten Sandberg

Dear Ingunn and Kristin,

Hope and wish this email finds you well.

I'm agreed with Ingunn's general reflections at the end of the email below. We have to find ways to ensure that obligatory courses are strengthened, but this should not come at the cost of elective courses.

Our working group did a lot of work to ensure that the process of reducing the electives would be as fair and effective as possible. I don't think this should be reopened before being able to measure and see how this has affected the study program at our Faculty.

CELL and the possibility of pre-recorded podcasts and case-based learning can assist obligatory and elective courses to ensure students (and academic staff) get more out of the available courses. There

are several suggestions as to how to address this concern about expanding/strengthening this study area, but this is an issue for those responsible for the JUS4211 course to decide upon.

As far as I'm concerned, such steps cannot affect the offer or number of elective courses.

Best wishes,

Gentian Zyberi

I forbindelse med diskusjonene på tredje studieår om konkurs- og panterett har vi diskutert et alternativ som kanskje også kan ha interesse for prosessfagene i fjerde studieår. Vi tenker oss at de studentene som er særlig interessert i et obligatorisk fag kan velge et valgfag i dette faget i samme semester som det obligatoriske faget. De andre studentene beholder da valgfriheten, mens de spesielt interesserte studentene får 10 ekstra studiepoeng til å fordype seg i faget. Rand Saunes og jeg har regnet på dette. Siden valgfagseksamen og den obligatoriske eksamenen kan slås sammen for disse studentene på dette semesteret, vil dette vanligvis ikke medføre ekstra kostnader for fakultetet. Jeg sender gjerne regnestykkene til dem som er interessert.

Siden de studentene som tar fordypningsvalgfaget ikke har samme eksamen i det obligatoriske (prosess)faget som de andre studentene, vil det ikke bli skjev konkurranse på denne eksamenen.

Poenget er altså at et valgfag kan være enten noe annet enn de obligatoriske fagene eller - etter studentenes valg - en ytterligere fordypning i de obligatoriske fagene. På denne måten kan fakultetet gi et tilbud både til dem som vet de vil inn i arbeid der prosessfagene er viktige, og til dem som heller vil utvikle seg på annen måte - uten ekstra kostnad for fakultetet.

Med vennlig hilsen Erik Røsæg

Hei alle sammen,

Etter min mening er det viktig å få inn praktiske elementer inntil JUS4211 til å øke føst og fremst forståelsen av et kompleks fag. Vi har hatt stor suksess med det i JUS2111. Studenter jobber ordentlig nå med primærkilder pga prosedyreøvelsen og viser en bedre forståelse av hvordan faget henger sammen. Studenter blir også mer fornyd med undervisning, og de får noe praktiske ferdigheter som en bonus. I prosessfagene kan en rettsak blir også den best måten til å lære teorien. Tidligere drev Alf Petter Høggberg og Ragnhild Hennem en rettsak i strafferett (når de var fagansvarlig fra 2006 til 2012).

Men jeg er litt skeptisk til at foreslåtte løsningen i 4211 skal gå på bekostning av et valgfag av flere grunner.

Jeg er derfor mer sympatetisk til Ragnhild Hennums forslag. At man kutte i pensum nå og eksperimentere med en rettsak i et valgfag (og forhåpentligvis i samarbeid med alle relevante faglærer fra JUS4211). Så kan man overføre eksperimentet eller elementer av det til JUS4211 uten behovet til å øke studiepoeng. Det er midler til eksperimentet i CELLSs aktivlæring prosjekt og man kunne begynne allerede til H2020. Vi utvikler også en digital rettsal som kan støtte opp mange elementer av en kompleks studentrettsak.

Og denne prosessen er akkurat hva vi har med Den digital jurist-prosjektet. Vi eksperimenterer i fire valgfag med ekstern finansiering og en av de målene er å se hvordan vi kan integrere enkelte digitale elementer i obligatoriske studieløpet uten større endringer. Vi har lært fra JUS2111 om hvordan man kan innføre erfaingsbasertlæring uten å øke kostnader eller belastningen for studenter.

Dessuten kunne vi også ha mange substantive valgfag i strafferett. Det er vanlig på andre universiteter og det eneste valgfaget vi har hos oss nå er nye faget om politirett. Vi må også anerkjenne at studenter som vil jobbe med et område vil ta de relevante valgfagene. Valgfagene som er veldig relevant til arbeidslivet er veldig populære: 200 i helserett, 300 i personvern, 150 i Engelske kontraktrett osv.

Jeg noterer at den er min personlig mening og jeg skriver ikke her på vegne av CELL.

Mvh Malcolm

Malcolm Langford
Professor, Faculty of Law, University of Oslo

Jeg støtter alle de hittil fremlagte synspunkter fra dere.

Mvh

Lee Bygrave

Kjære alle,

etter det jeg kan forstå, har forslaget fremmet av Ragnhild Hennum, og utviklet videre av Malcolm Langford, de beste grunner for seg.

Forslaget innebærer en mulighet for "straff- og prosess-spesialisering" uten at dette går på bekostning av den plassen de øvrige emnene i studiet, det være seg obligatoriske eller valgbare, er gitt.

Forslaget gir også en mulighet til å utvikle nye læringsformer som senere kan benyttes i andre emner, også de obligatoriske.

Endelig gir det oppfordring til å reflektere, enda en gang, over temaer og dybde i det obligatoriske straffe- og prosesseemnet.

I det hele, et columbi egg.

Vennlig hilsen

Finn Arnesen

Kloke tanker fra Finn, etter min mening.

Knut

Jeg er enig med Finn og Knut.

Trine-Lise Wilhelmsen

Hei alle sammen,

Som ansvarlig lærer i diskriminerings- og likestillingsrett, profilansvarlig velferd og likeverd og leder for den fakultetsoppnevnt arbeidsgruppen for integrering av kjønnsperspektiv i rettsstudiet er jeg helt enig i at tiltrengte reformer når det gjelder faglig innhold, undervisnings- og eksamensformer i obligatoriske fag ikke må finne sted på bekostning av valgfagene. Jeg skal ikke gjenta alle de gode argumentene som allerede er framført.

Jeg vil føye til at om fakultetet legger seg på en linje hvor obligatoriske fag skal kunne kreve ekstra studiepoeng for å gjennomføre endringer i innhold og undervisningsopplegg vil det slå bena under en fakultetets målsettinger om å "modernisere" studiet, som nedfeller seg i en rekke utredninger og vedtak, herunder en serie av fakultetsvedtak om å integrere kjønnsperspektiv i de obligatoriske fagene, se <https://www.jus.uio.no/om/kjonnspektiver/>.

Vennlig hilsen

Anne Hellum

Hei, det er en helt vanlig tendens ved vårt fakultet at reformer på ett tidspunkt, som selvsagt har vært utredet grundig og som har hatt sin begrunnelse, blir forsøkt slått tilbake på senere tidspunkt. Det er slik sett ikke så overraskende at noen nå forsøker å svekke 'valgfagsreformen' fra 2011, under henvisning til behovet for utvidelse av obligatoriske fag, og det er meg bekjent heller ikke første gang det har vært diskutert. Men det kan åpenbart ikke gjøres på denne måten, og jeg slutter meg også til forslagene til alternative løsninger for å imøtekomme behovet for mer fordypning i straff- og prosessfagene.

Vh Ole-Andreas Rognstad

Hej!

Det anføres många goda grunder för uppfattningen att studenternas valmöjligheter inte ska reduceras och för uppfattningen att ett obligatoriskt ämne (fag) inte ska utvidgas. Till dessa uppfattningar vill jag bestämt ansluta mig.

Med vänlig hälsning,

Johann Mulder

Ja, jeg slutter meg også til Ingunns synspunkter.

Geir Stenseth

Hei, jeg slutter meg til Finns og Ole-Andreas' kommentarer. Også på 3. studieår kunne vi som er fagansvarlige for de obligatoriske fagene isolert sett ønsket å kutte ut valgfaget, og det er vel ikke opplagt at det er straff og prosess som bør prioriteres hvis de obligatoriske fagene skal utvides på bekostning av valgemner. Mao, hvis det skal gjøres en revurdering av valgfag på de enkelte studieår må det åpenbart gjøres som ledd i en mer helhetlig vurdering av forholdet mellom obligatoriske elementer og valgelementer på studiet.

Ivar Alvik